యోగి - భోగి

"జై భగవాన్, జై" అంటూ యెక్కడో వచ్చి అరుగుమీద కూచున్న చప్పుడు విని రమణమ్మ తలుపుతీసి చూసింది. మూరెడు పొడుగు గడ్డం, జడలుగట్టినజుట్టు, వొళ్లంతా వీభూదీ, కాషాయ గుడ్డలూ, బక్క చిక్కిన దేహం - కనిపించేటప్పటికి రమణమ్మకి వొళ్లు జలదరించింది.

రమణమ్మ తలుపుతీసేటప్పటికి, ఆకాషాయాంబరధారి మళ్లీ "జై భగవాన్, గురుదేవ్ జై" అన్నాడు. రమణమ్మ వీపుమీద యెవరో గ్రుద్దినట్లయింది.

"వెళ్లు వెళ్లు. ఇంట్లో ఎవరూలేరు" అని తెచ్చుకున్న ధైర్యంతో అంది. ఆ బైరాగి రమణమ్మకేసి చూశాడు.

"యోగీశ్వరుడికి ఒకపూట అన్నంపెట్టలేరమ్మా!" అని ఈసడించాడు బైరాగి. రమణమ్మ బెదిరింది.

"మగవాళ్లు యింట్లోలేరు" అంది. తనేమైనా తప్పుచేశానా అని తటపటాయించుకుంది.

"రానీ! ఆయన పొమ్మంటే అప్పుడు చూస్తాం", అని జవాబుచెప్పి కళ్లు మూసుకున్నాడు బైరాగి. ఎక్కువచప్పుడు చెయ్యకుండా తలుపువేసుకొని రమణమ్మ లోపలికి వెళ్లిపోయింది.

అప్పటికప్పుడే రెండుజాములు కావస్తున్నది. సుబ్బయ్యశాస్త్రి యింటికి యింకా రాలేదు. ఎండ పెళపెళలాడుతోంది. బైరాగి, అరుగు మీద అలా కూచునేవున్నాడు. అరుగుమీదకు వాలిన, తాటాకుచూరువల్ల బైరాగిమీద యెండపడటంలేదు.

భుజాన వ్రేలాడవేసుకున్న బియ్యపుమూటా, చేతిలోపట్టుకున్న విస్తరాకుల మడతలూ, నెత్తినచుట్టుకున్న అంగావస్త్రమూ, తను యెక్కడో పౌరోహిత్యానికి వెళ్లినట్లు స్ఫురిస్తూవుండగా సుబ్బయ్య గబగబ అడుగులు వేసుకుంటూవచ్చి మెట్లుయెక్కి "తలుపు. తలుపు" అని కేకవేసి గొళ్లెం చప్పుడుచేశాడు.

బైరాగి కళ్లుతెరిచి సుబ్బయ్యశాస్త్రిని చూశాడు. సుబ్బయ్యశాస్త్రి బైరాగివైపే చూస్తూవున్నాడు.

రమణమ్మ వచ్చి తలుపుతీసింది. ఇంట్లోకివెళ్లి భుజానవున్నమూట దింపుకొని, విస్తరాకులు గోడవారగా పెట్టి, తలకుచుట్టుకున్న అంగావస్త్రం విప్పి, మొహంమీది చెమటంతా తుడుచుకొని, "ప్రొద్దోయింది. వంటయిందా?" అన్నాడు సుబ్బయ్యశాస్త్రి.

"ఆ. అయింది. మడిగట్టుకోండి" అంది రమణమ్మ.

జై భగవాన్, గురుదేవ్ జైఅని బయటనుంచి కేకవేశాడు బైరాగి.

దంపతులిద్దరూ ఒకరిమొహం ఒకరు చూసుకున్నారు.

"ఇక్కడ భోజనానికి వుంటాడుట—" అని రమణమ్మ అంది.

"ఎవరతడు?" అని అడిగాడు సుబ్బయ్యశాస్త్రి.

[యాభయ్యయిదు

"యేమో! నాకుమాత్రం యేంతెలుసు. వచ్చి అరుగుమీద బైఠా యించాడు. ఇంట్లో యెవరూలేరు పొమ్మన్నాను, మీరు వచ్చేదాకా వుంటానన్నాడు?"

"అయితే మరి అడిగివస్తానుండు?"

అని సుబ్బయ్యశాస్త్రి బయటికివచ్చాడు. బైరాగి కళ్లుమూసుకుని వున్నాడు.

"ఏ వూరుబాబూ మంది?" అన్నాడు సుబ్బయ్య.

బైరాగి కళ్లువిప్పిచూసి, తలముందుకీ వెనక్కీ ఆడించి "ఒక వూరేమిటి?" అన్నాడు—

"తమ పేరు..."

"పేరులో యేముంది!"

"..................."

"..................."

సుబ్బయ్యశాస్త్రికి యేం చెయ్యాలో తోచలేదు.

"ఇక్కడే భోజనం చేస్తానన్నారా" అన్నాడు.

"మీకు ఇబ్బందిలేకపోతే; కులగోత్రాలు నన్ను అంటిపెట్టుకుని లేవుగాని, అయినా నేను పుట్టినకులం బ్రాహ్మణులేనట; అంచేత నాకు భోజనం పెట్టడానికి మీరు సందేహించ నక్కరలేదు" అని చెప్పాడు బైరాగి.

[యాభయ్యారు

"తమరు, పెరట్లో బావిదగ్గర స్నానం చెయ్యండి, అభ్యాగత స్స్వయం విష్ణు" అని పెద్దలు శలవిచ్చారు అందులోనూ సర్వసంగ పరిత్యాగులైన......" అని, అంతటితో ముగించాడు సుబ్బయ్యశాస్త్రి.

స్నానానికి లేస్తూ, బైరాగి, సుబ్బయ్యశాస్త్రి మొహం చూశాడు. ప్రొద్దుటినుంచీ యెండలో తిరగడమువల్ల కాబోసు, నల్లబడి, కళ్లు లోతుకు పోయి యెంతో శ్రమను సూచిస్తున్నది ఆ మొహం.

ఈయిల్లూ, యీభార్యా, యీశ్రమకోసమా? అనుకున్నాడు బైరాగి. ఏ బాధాలేకుండా, యేతాపత్రయమూ లేకుండా, హాయిగా, పూటకొక యిల్లు, రోజుకొక ఊరుగా తిరిగే తన అదృష్టం—చాలా గొప్పదనుకున్నాడు. ఆయెండలో తిరగడం మాటలా—ఎందు కింతబాధపడుతున్నాడు యీగృహస్థు. హాయిగా దేశమంతా తిరగవచ్చునే!—ఈ పాడు సంసారం యెందుకు? బ్రతికున్నన్నాళ్లూ యిందులో బాధపడవలసినదేనే? ఒక్క రోజు తెరపి వుండదే! ఒక్క నిమిషము హాయిగా వెళ్లదే...ఆహా! తన జీవితం యెంత సుఖమైనది! అంత బాధపడుతూ, ఈ సంసారంకోసం మానవులు యెందుకు ప్రాకులాడతారూ? అనుకున్నాడు బైరాగి.

పెరట్లో బావిదగ్గర బైరాగి స్నానముచేసినతరవాత, సంసారికూడా స్నానంచేశాడు.

బైరాగికి దేవతార్చనలేదు. సంసారి దేవతార్చన చేసుకున్నాడు. రమణమ్మ వడ్డన ఆరంభించింది.

బైరాగి, వైరాగ్యంలోదిగి పదేళ్లయింది. తన పందొమ్మిదోయేట, తన చదువుకి కావలసినడబ్బు తన పినతండ్రి యివ్వలేదని, తల్లిదండ్రులులేని

దుస్థితిని బాపుకోడానికి దారిలేక, అంత చిన్నతనంలోనే, బైరాగులలో కలిసిపోయాడు.

ఎన్నోవూళ్లు తిరిగాడు. ప్రతివూళ్లోను బియ్యం ముష్టియెత్తుకొని తనకు తానే వండుకు తినేవాడు.

ఇవ్వాళ, అదేమిట్లోగాని, రమణమ్మచేతి అన్నంతినాలననిపించింది హోరున కొడుతూవున్న వడగాలిలో, అన్నం వండుకోవడం కష్టం అనిపించింది. అందుచేత, మొండికివేసి సుబ్బయ్యశాస్త్రిగారి యింట్లో తిష్ఠవేశాడు.

అక్కడికి వచ్చినప్పటినుంచీ, అదేమిట్లోగాని సంసారులు ఈసంసార తాపత్రయాన్ని యెందుకు పడతారో చూద్దామని బుద్ధి పుట్టింది బైరాగికి——

ఆ భార్యాభర్తల ధోరణి చూసినకొద్దీ...యేమిటీ చిత్రం...అనుకున్నాడు.

భర్త, భార్యమీద అనురాగాన్ని చూపుతూనేవున్నాడు. భార్య భర్తమీద భక్తి తొణికిస్తూనేవుంది. కాని "మనిద్దరం వొకరికొకరం కట్టుబడిపోయాము. నీజీవితానికి నేనూ, నా జీవితానికి నువ్వూ బంధాలు. నీకోసం నేనూ, నాకోసం నువ్వూ కష్టపడాలి" అని ఒకరి అంతరాత్మ ఇంకొకరితో చెపుతోందా అనుకున్నాడు బైరాగి.

"ఛీ" అనుకున్నాడు.

ఛీఛీఛీ....యెందుకు యీబాధ ఎవరిదారిన వాళ్లు హాయిగా బ్రతకవచ్చునే. ఎందుకో "యీలంకె". ఘోరం...ఈలంకెను విడదీసుకోగలడా యీసంసారి, అని కంపించాడు బైరాగి.

రమణమ్మ నేతిగిన్నె తీసుకొనివచ్చింది.

"అయ్యా! కానీండి" అంటూ, అన్నం కలపడం ఆరంభించాడు సుబ్బయ్యశాస్త్రి.

బైరాగికూడా అన్నం కలిపాడు. వరసవరసగా, వడ్డించిన వస్తువులన్నీ తిన్నాడు...మాటిమాటికీ వడ్డనకువచ్చి అది కావాలా ఇది కావాలా అని అడిగిన రమణమ్మ ప్రశ్నలూ, "వారి కేం కావాలో కనుక్కో" అని సుబ్బయ్యశాస్త్రి రమణమ్మతో చెప్పేమాటలూ, ఆ భోజనమూ...పూర్తి అయ్యేసరికి—బైరాగికి నిద్రవచ్చింది...పదేళ్ల యీమధ్య అంత మైకం కలిగేటట్టు తనెన్నడూ భోజనం చెయ్యలేదు.

సంసారులకి సౌఖ్యమనేది యేదైనావుంటే యీ భోజనసౌఖ్యమొక్కటే అనుకున్నాడు.

ఓ! ఏమినిద్ర! హాయిగా, అలా యెంతసేపు పడుకున్నాడో, ఆభోజనంలో అంత సుఖముందనిపించిది బైరాగికి. కాని—అద్బే కేవలమూ, యీ భోజనంకోసం యింత శ్రమపడడము మానవుని మౌఢ్యమే—ఎద్బే.

బైరాగి నిద్రనుంచి లేచేటప్పటికి యింకా బారెడు ప్రొద్దుమాత్రం మిగిలింది.

సుబ్బయ్యశాస్త్రి, బావిలో నీళ్లు కడవలతోతోడి, అవుకు నీళ్లు పట్టే తొట్టెలో పోస్తున్నాడు—రమణమ్మ లోపల యిల్లంతా వూడ్చుకుంటోంది.

[యాభైతొమ్మిది

"ఈ ఆడదీ యీమగాడూ కలసి, యిలా అవస్థపడి భుక్తి గడుపుకుంటున్నారా?" అనుకున్నాడు. కాని—ఇలాటి సంసారులు లేకపోతే తనకి పట్టెడుబియ్యంకూడా పెట్టేవాళ్లు లేరే—

లేకపోతే యేం? ఇంత అవస్థపడేకన్న, దుంపలుతిని, నీళ్లుతాగి బ్రతకవచ్చునే అనుకున్నాడు. కాని, కొన్నాళ్లనాడు దుంపల అహారమే తాను తినవలసివచ్చింది. ఆరోజు తనకు యెలావున్నదీ పోల్చిచూచుకున్నాడు.

ఇన్నికూరలూ, పచ్చళ్లూ, నెయ్యీ పెరుగూ యీ భోజనంలో సౌఖ్యంలేకేమీ?

అయితే, యీ సౌఖ్యంకోసం యింత శ్రమా!

బైరాగికి యిదంతా చిత్రంగావుంది. నెయ్యీ పాలూ, పెరుగూ కోసం, ఆవును సాకాలీ. దాని కసవెత్తి, అడ్డమైన చాకిరీ చెయ్యాలీ—

ఎందుకూ—

సుబ్బయ్యశాస్త్రి వచ్చి "బాగా నిద్రపోయారు" అన్నాడు.

"అవును, అవును. మీ యింటిభోజనం అంతమత్తు కలిగించింది" అన్నాడు బైరాగి.

"ఏదో, బీదవాళ్లము"

ఓయిబాబో, బీదవాళ్లయిన సంసారులభోజనమే తనకింత బద్ధకాన్ని పుట్టిస్తే, ధనవంతుల యింటిభోజనం యెంత మత్తును కలిగిస్తుందో!

"తమరు రేపు ఉదయందాకా మా గృహంలోనే వుండండి..."

అదే ఆలోచిస్తున్నాను. అప్పుడే ప్రొద్దుగూకవచ్చింది. ఇంక యిప్పుడు యెక్కడికిపోగలను..."

"స్వామీ తమరు మాయింటికి రావడమే నా అదృష్టం. అలాటిది రెండుపూటలు తమర్ని అతిథిగా అట్టే పెట్టుకోవడము నాకెంత ఆనంద ప్రదమో తెలుసా?

ఇంత పిచ్చివాళ్లా గృహస్థులు! ఎలాగయినా ఆరాత్రికి అక్కడే వుండిపోదలచుకున్నాడు బైరాగి. "మీఆదరణకి చాలాకృతజ్ఞుణ్ణి"అన్నాడు.

సుబ్బయ్యశాస్త్రి బ్రహ్మానందం పొందాడు. బైరాగికి కొంచెం దూరంగా ఆ అరుగుమీద కూచుని ఆయన ఉదంతమంతా సావధానంగా అడిగతెలుసుకున్నాడు. పదిసంవత్సరాలనుంచి సర్వసంగ పరిత్యాగంచేసిన మహనీయుడు. ఈ పదిసంవత్సరాలలోనూ యిదే మొదటితడవ తన ఆతిథ్యాన్ని స్వీకరించి, తృప్తిపడటము.

తనను స్వర్గలోకానికి ఒక్క పెట్టున లాగేసిందన్నమాటే. తను ఎంత అదృష్టవంతుడు!

ఇంతట్లో, మేతకివెళ్లిన ఆవు యింటికి తిరిగివచ్చింది. సుబ్బయ్య శాస్త్రి లేచి, దానిని రాటన కట్టివేసి భార్యను వేన్నీళ్లు తెమ్మని, ఆనీళ్లతో ఆవు శరీరమంతా కడిగి, కుడితిపెట్టి, దూడను విడిచి పాలుపితికాడు.

బైరాగి యిదంతా చూస్తున్నాడు.

సుబ్బయ్యశాస్త్రి చొప్పమోపువిప్పి, గొడ్డలితో దానిని నరికి, ఆవు ముందరా దూడముందరా వేశాడు. ఆవుదగ్గరనుంచి తీసుకున్న పాలకి యీ చొప్పదంటూ, ఆకుడితీ బదులా!

చిత్రం! ఈ సంసారమే చిత్రం. ఆ భార్యా, యీ ఆవూ...వీళ్లిద్దరి దగ్గరా, యేదో వొకఫలితాన్ని పొందుతూ, వాళ్లకోసం తనూ కష్టపడుతున్నాడు ఆసంసారి. చిత్రం. ఏమిటో—ఈ సంబంధం. ఇహ ఇతనికి పిల్లలు కలుగుతారు కాబోలు. అప్పుడు మరీ తెగనిసంబంధముక్రింద పరిణమిస్తుంది. ఇంకా వచ్చేపోయే బంధువులు, తనలాటి బైరాగులు, వీళ్లందరికోసమూ, ఈ గృహస్థు యిలా కష్టపడవలసిందే! ఆలోచించాడు బైరాగి.

చీకటిపడింది. కాని పగలుకాసిన యెండకు జవాబుగా, ఆకాశమంతా మబ్బు క్రమ్మింది. ఉక్క కూడా పట్టింది. "వాన వస్తుందేమో, భోజనానికి త్వరగాలేవండి!" అంది రమణమ్మ.

"స్నానం చేస్తారాస్వామీ, వేన్నీళ్లు?" అని అడిగాడు సుబ్బయ్యశాస్త్రి. చేస్తేనే నయమనిపించింది బైరాగికి. గోరువెచ్చని ఆనీళ్లు శరీరం మీద పోసుకుంటూవుంటే, పదేళ్లనుంచి యీ సుఖాలేవీ తను యెరగడు కనుక, మానవుడిశరీరం యింతహాయిని అనుభవించగలదా అనుకున్నాడు. కాని, ఈ హాయికోసమేనా గృహస్థు పడేబాధలన్నీను! స్నానమూ, భోజనమూ—ఈ రెండింటికోసమూ అన్ని అవస్థలు యే గృహస్థు అయినా అనుభవిస్తాడా? ఈ బాధపడకుండా ఆ రెండూ దొరకవు.

మళ్లీ భోజనాలు, కమ్మని కందిపచ్చడి, తియ్యని పెరుగు, బైరాగికి భోజనంలోవుండే రుచిని బాగా తెలియజేసాయి.

ఈయోగీ, భోగీ, యిద్దరూ భోజనాలు ముగించి లేచేటప్పటికి మబ్బు గాటంగా పట్టింది. చల్లటిగాలి ఆరంభించింది.

"మంచి గొప్పవానే వచ్చేటట్టువుంది." అన్నాడు బైరాగి.

"అవునండి. తమరు యీ నడవలో పడుకోండి" అన్నాడు సుబ్బయ్య శాస్త్రి.

"ఎక్కడనైతేనేమిటి ఈ పాడుశరీరాన్ని పడవెయ్యటానికి" అన్నాడు బైరాగి.

కొంచెంసేపు యిద్దరూ ప్రపంచపు తరహానుగురించి మాట్లాడుకున్నారు. రమణమ్మ భోజనంచేసి యివతలకు వచ్చింది.

"వీరికి యీ నడవలో పక్క వెయ్యి" అని భార్యకి ఆజ్ఞయిచ్చాడు సుబ్బయ్యశాస్త్రి.

"అలాగే" అంటూ బైరాగివైపుచూసి, నడవకు ప్రక్కగావున్న తమ పడక గదిలోకి చరచరావెళ్ళి, నులకమంచాన్ని ఒకదాన్ని తీసుకొచ్చి నడవలోవేసి దానిమీద జంబుకాన పరిచి, తలగడను అమర్చింది రమణమ్మ.

మంచంమీద పడుకుని పదేళ్ళయింది బైరాగికి.

"పండుకోండిస్వామీ, అలాగ" అని చూపించాడు సుబ్బయ్యశాస్త్రి.

బైరాగి "జై భగవాన్" అంటూ మంచమెక్కాడు.

చల్లగాలి బాగా వీచడం ఆరంభించింది.

సుబ్బయ్యశాస్త్రి మెల్లగా పడకగదిలోకి వెళ్లాడు.

[ఆరవవైపుచూడు

"తమలపాకులు వేసుకోరూ" అని వంటయింట్లోనుంచి రమణమ్మ కేకవేసింది.

"స్వామీ తమలపాకులు—" అన్నాడు సుబ్బయ్యశాస్త్రి.

"అబ్బే వద్దువద్దు" అన్నాడు బైరాగి.

"స్వాములవారికి వద్దుట—" అని కేకవేశాడు సుబ్బయ్యశాస్త్రి.

అంటే తనకి కావాలని కాబోలు అనుకున్నాడు బైరాగి.

గప్పుమని మల్లెపూలవాసన వేసింది. బైరాగి తలయెత్తిచూశాడు. తలనిండా మల్లెపూలుపెట్టుకొని చేత్తోపాందాను పట్టుకొని రమణమ్మ పడకగదిలోకి వెళ్లుతూవుంది. బైరాగి కళ్లుమూసుకున్నాడు.

పగలంతా ఆమె మోహనలేని, యేదో క్రొత్త అందం బైరాగికి కనిపించింది. భార్యభర్త లిద్దరూ తమలపాకులు వేసుకుంటున్నారు.

ప్రొద్దున నిద్రలేచినదిమొదలు, యిప్పటివరకూ శ్రమేకదూ పాపం! ఇప్పుడా ఈ దంపతులకి యేకాంతమూ, ఒకరితోవొకరు మాట్లాడుకోవడమూను! ఆలోచిస్తున్నాడు బైరాగి.

పడకగదిలో అగరువత్తులు వెలిగించింది రమణమ్మ. హోరునవీస్తూన్న చల్లటిగాలికి మల్లెపూల ఘుమఘుమలూ, అగరువత్తుల ధూపమూ వసారాలోకికూడా వచ్చాయి. బైరాగి ప్రాణం ఉక్కిరిబిక్కిరి అయిపోతోంది. కీచుమనే చప్పుడుతో పడకగది తలుపువేసింది రమణమ్మ.

బైరాగి మళ్లీ తలయెత్తి చూశాడు. ఏమీ లేదు. కొంచెం సేపటికి పడకగదిలోనుంచి గుసగుసలు వినపడ్డాయి.

పగటిపూట, తాము పడ్డకష్టాలన్నీ భార్యాభర్తలు వొకరికొకరు చెప్పుకుంటున్నారు కాబోసు.

బైట వాన ఆరంభించింది. నిమిష నిమిషానికీ యెక్కువైపోతోంది.

బైరాగికి మంచంమీద నిద్రపట్టడంలేదు. వురుముల చప్పుడు, దాన్ని మించిన గుసగుసల చప్పుడు, మధ్యమధ్య కిలకిల రమణమ్మ నవ్వు.

ఏం మాట్లాడుకుంటున్నారూ! బైరాగికి చాలా కుతూహలంగా వుంది. భార్యాభర్తలు పడకగదిలో యేం చెప్పుకుంటారూ?

ప్రొద్దున లేచింది మొదలు స్త్రీపురుషులు పడేపాట్లు ఇందుకా! ఆ వేన్నీళ్ల స్నానంకన్న ఆకస్మని భోజనంకన్న యీదంపతుల్ని ఒకరినొకరు యెక్కువగా ఆకర్షించుకొనేటట్టుచేసి ఒకరికోసం యింకొకరు తాపత్రయ పడేటట్టుచేసినది యీ పడకగదేనా!

బైరాగికి చాలా చిత్రమనిపించింది. ఇంక యెక్కువసేపు అక్కడ వుండటము దుస్సాధ్యము. ఆ భార్యాభర్తలు అనుభవించే సుఖం, తనను కూడా ఆకర్షిస్తే!

"జై భగవాన్ జై"

వాన కురిసికురిసి, దానంతట అదే వెలిసింది. ఆకాశముమీద నక్షత్రాలు పొడచూపాయి.

చప్పుడుకాకుండా వీధితలుపుతీసి తెల్లవారటానికి యింకా జాము న్నర ప్రొద్దువున్నప్పటికీ, చెప్పకుండా వెళ్లిపోయాడు బైరాగి.

తెల్లవారినతరువాత, ఇంట్లో సామానులేవీ పోలేదని చూసుకున్నాక "దేవుడే అలా వచ్చాడేమో" అంది రమణమ్మ.